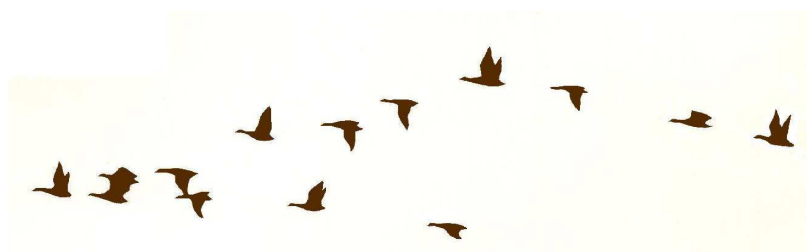

Natuurtoets Wet Natuurbescherming

Opwaardering N358 – De Skieding

Natuurtoets Wet Natuurbescherming Opwaardering N358 - De Skieding

9 september 2020, Hippolytushoef
Definitief

Opdrachtgever:

Provincie Fryslân
Tweebaksmarkt 52
8911 KZ Leeuwarden
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden
Tel: 058-2925925
e-mail: provincie@fryslan.frl
www.fryslan.frl

Opdrachtnemer:

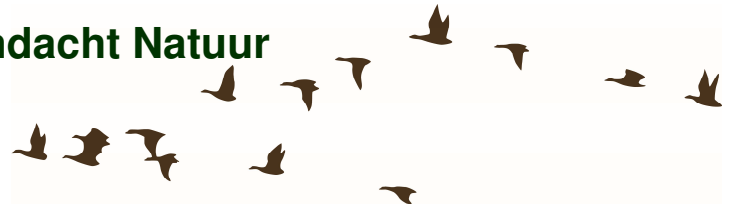
Bureau Aandacht Natuur
Slingerweg 85
1777AG Hippolytushoef
Tel: 0227-595576
Mob: 06-24818383
e-mail: aandachtnatuur@kpnmail.nl
www.aandachtnatuur.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	blz. 2
1.1 Aanleiding en doel.....	blz. 2
1.2 De Wet Natuurbescherming.....	blz. 3
2. Huidige situatie en methode.....	blz. 6
2.1 Gebieds- en planbeschrijving.....	blz. 6
2.2 Ligging t.o.v. Natura 2000 gebieden, NNN en natuurverbindingen.....	blz. 7
2.3 Houtoptanden.....	blz. 8
2.4 Methode.....	blz. 8
3. Resultaten.....	blz. 11
3.1 Flora.....	blz. 11
3.2 Vogels.....	blz. 12
3.3 Vleermuizen.....	blz. 13
3.4 Overige (grondgebonden) Zoogdieren.....	blz. 16
3.5 Vissen en amfibieën.....	blz. 17
3.6 Overige beschermde soorten.....	blz. 18
4. Conclusies en advies.....	blz. 19
4.1 Gebiedsbescherming.....	blz. 19
4.2 Soortbescherming.....	blz. 19
4.3 Houtopstanden.....	blz. 24
Literatuurlijst.....	blz. 25

- Bijlage 1: Wet Natuurbescherming
- Bijlage 2: Beoogde situatie De Skieding
- Bijlage 3: Vleermuiswaarnemingen per veldronde
- Bijlage 4. Resultaten muizenonderzoek

1. Inleiding

In opdracht van de Provincie Fryslân heeft een onderzoek in het kader van de Wet Natuurbescherming plaatsgevonden ten behoeve van de opwaardering van De Skieding (N358) tussen afslag 31 van de A7 en Surhuisterveen.

Het veldonderzoek heeft in de zomer en het najaar van 2018 plaatsgevonden. De bevindingen van dit veldonderzoek aangevuld met literatuurgegevens worden hieronder verder besproken.

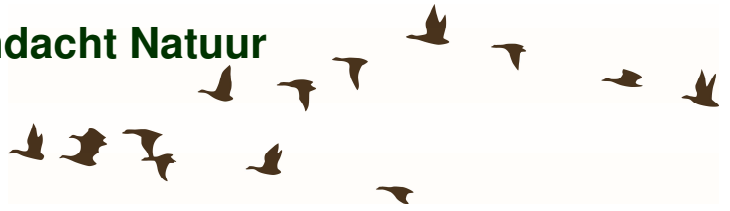

Figuur 1. Ligging van De Skieding (N358) op de provinciegrens van Friesland-Groningen

1.1 Aanleiding en doel

De provincie Fryslân wil in samenwerking met de provincie Groningen de N358 (De Skieding) tussen Surhuisterveen en de A7 opnieuw inrichten, zodat deze veiliger wordt en de doorstroming verbeterd. Hiervoor zal het ruim 5,5 kilometer lange tracé worden verbreed en deels verlegd. Hierbij worden kruisingen aangepast, inritten verlegd en zullen enkele woningen plaatsmaken voor het nieuwe wegtracé.

Ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling van het gebied heeft een nader onderzoek in het kader van de Wet Natuurbescherming plaatsgevonden. De onderzoeken zijn uitgevoerd door dhr. M. Volkers, dhr. J. Zijp en dhr. T. Dolstra namens Bureau Aandacht Natuur. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het beoogde gebied een functie heeft voor beschermde dier- en plantensoorten. De uitkomsten van dit onderzoek zullen worden meegenomen in de plannen voor de opwaardering en mede bepalend zijn voor het verdere plan van aanpak en de beoogde inrichting.

1.2 Wet Natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden en richt zich op de bescherming van natuurgebieden, -verbindingen, planten- en diersoorten en houtopstanden. Deze wet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten of gebieden in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Hieronder volgt een beknopte toelichting van de verschillende onderdelen in de Wet Natuurbescherming. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage 1.

Gebiedsbescherming

Met de gebiedsbescherming zijn de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De beschermde gebieden uit de beide richtlijnen zijn hiermee opgenomen in de zogeheten Natura 2000-gebieden. Andere binnen de Wet Natuurbescherming te beschermen gebieden zijn aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN), natuurverbinding of provinciaal landschap.

Voor ieder Natura 2000 gebied dient te worden getoetst aan de hiertoe aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Een onderdeel hiervan is tevens de beoordeling van externe effecten zoals de stikstof-emissie.

Voor de NNN, natuurverbindingen of andere beschermde gebieden gelden andere toetsingscriteria. Hierbij gaat het om een toetsing van de 'wezenlijke' of 'landschappelijke' waarden van een gebied of natuurverbinding.

Soortbescherming

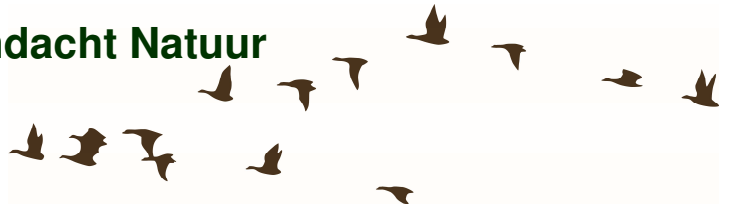
De soortbescherming binnen de Wet Natuurbescherming kent drie beschermingsregimes, namelijk voor soorten van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn (inclusief het verdrag van de Bern en Bonn) en een apart beschermingsregime voor 'andere soorten' die vanuit nationaal oogpunt beschermd zijn. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade aan soorten en/of hun (functionele) leefomgeving mag worden toegebracht, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij'-principe). Centraal hierbij staat de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving.

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. De mate van negatieve effecten is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Voor de soortbescherming zijn per beschermingsregime dan ook een aantal verbodsbepalingen van kracht.

➤ Vogelrichtlijnsoorten

Op alle vogels is het beschermingsregime van paragraaf 3.1 van de Wet Natuurbescherming van toepassing. Hiermee is het verboden om in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen en worden ze voornamelijk tijdens de broedperiode beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels of nesten kan in het belang van een ruimtelijk ingreep of bestendig beheer en onderhoud geen ontheffing of vrijstelling worden verkregen. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord, mits dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Daarnaast zijn de voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Negatieve effecten dienen te worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Als ondanks het treffen van mitigerende maatregelen niet kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen worden overtreden, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing kan mogelijk verleend worden, als door de maatregelen geen verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoort(en) optreedt.

➤ **Habitatrichtlijnsoorten**

Deze soorten worden beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. Op deze soorten is het beschermingsregime van paragraaf 3.2 van de Wet Natuurbescherming van toepassing. Het is hierbij verboden om soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, dan wel hun vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren te beschadigen, te vernielen of te rapen. Ook het opzettelijk verontrusten van bedoelde diersoorten is niet toegestaan.

Met betrekking tot de hierin opgenomen plantensoorten is het verboden om deze in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor het verstoren van deze soorten kan in het belang van een ruimtelijk ingreep of bestendig beheer en onderhoud geen ontheffing of vrijstelling worden verkregen. Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag dienen te worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Als ondanks het treffen van mitigerende maatregelen niet kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen worden overtreden, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing kan mogelijk verleend worden, als door de maatregelen geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van Europees beschermde soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

➤ **“Andere” nationaal beschermde soorten**

Dit betreffen de overige soorten welke bescherming vanuit nationaal oogpunt behoeven. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst waarvoor het beschermingsregime van paragraaf 3.3 van de Wet Natuurbescherming van toepassing is. Het is hierbij verboden om soorten opzettelijk te doden of te vangen, dan wel hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Met betrekking tot de hierin opgenomen plantensoorten is het verboden om deze in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Het beschermingsregime voor deze 'nationaal' beschermde soorten is geïnspireerd op de Habitatrichtlijn, maar zijn in sommige opzichten minder streng. Zo zijn de hierboven genoemde verboden niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden. Tevens is het mogelijk om voor deze soorten een ontheffing of vrijstelling te verkrijgen in het kader van een ruimtelijke inrichting dan wel bestendig beheer en onderhoud. Ten aanzien van de ruimtelijke ordening en bestendig beheer is per provincie voor een aantal soorten een aparte vrijstellingslijst opgesteld. Het betreft veelal algemeen voorkomende soorten uit het beschermingsregime 'andere' beschermde soorten.

Bescherming houtopstanden

Voor het vellen van bomen buiten de bebouwde kom¹ in een houtopstand groter dan 10 are of een bomenrij van meer dan 20 bomen, dient dit vooraf te worden gemeld/aangevraagd. De initiatiefnemer is hierbij verplicht om hetzelfde areaal te herplanten.

¹ De begrenzing van de bebouwde kom zoals vastgesteld door het college als “bebouwde kom Boswet”

Ontheffing, vrijstelling of vergunning

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten of gebieden, is een vergunning, ontheffing of vrijstelling nodig. De verantwoording van de Wet Natuurbescherming ligt nagenoeg geheel bij de Provincies en voorziet in één rechtsdocument, waarmee zowel een vergunning als ontheffing kan worden verleend.

Voor locatie gebonden ingrepen die in de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) staan vermeld kan de ontheffings- of vergunningsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming worden aangehaakt bij de omgevingsvergunning. De gemeente is in dit geval het bevoegd gezag. Bij de omgevingsvergunning vindt de natuurtoestemming plaats in de vorm van 'Verklaringen van geen bedenking' (Vvgb). De 'Verklaring van geen bedenkingen' wordt onder de Wet Natuurbescherming afgegeven door de provincie aan de gemeente. Als er geen Vvgb kan worden afgegeven door de provincie, kan de omgevingsvergunning niet verleend worden door de gemeente.

De eindverantwoordelijkheid voor de aan te leveren informatie ligt bij de aanvrager/initiatiefnemer. Gemeenten zijn als bevoegd gezag omgevingsvergunning er mede verantwoordelijk voor om te beoordelen of een aanvraag omgevingsvergunning compleet is.

Het is ook mogelijk om een aparte ontheffing soortenbescherming of vergunning gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming aan te vragen bij de desbetreffende provincie (bevoegd gezag). Voor initiatieven die niet vallen binnen de activiteiten van een omgevingsvergunning is dit eveneens van toepassing.

2. Huidige situatie en methode

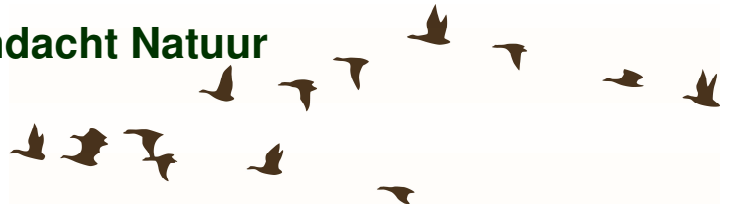
2.1 Gebieds- en planbeschrijving

Het plangebied bestaat uit het wegtracé van de N358 (De Skieding) tussen Surhuisterveen en de A7. Het projecttracé betreft een doorgaande provinciale asphaltweg, met over de totale lengte een vrij liggend fietspad (asfalt) aan de westzijde van de weg. De weg en het fietspad zijn gescheiden door een middenberm, welke deels is aangeplant met bomen. De wegbermen aan de oostzijde betreffen een smalle grasstrook, zo nu en dan onderbroken door een inrit en enkele wegen. Ook hierlangs zijn verspreid over het tracé bomen en bomenrijen aanwezig. Langs agrarische percelen ligt veelal een smalle, ondiepe sloot ten behoeve van de waterafvoer. De berm aan de westzijde van het fietspad bestaat ook uit een smalle wegberm met veelal een smalle, ondiepe sloot erlangs. Hierin zijn nagenoeg geen bomen aanwezig, met uitzondering van erfscheidingen en langs perceelranden van aanliggende landbouwpercelen. Verspreid langs de weg zijn woonhuizen en boerderijen aanwezig.

Ten behoeve van de voorgenomen plannen zal het bestaande wegtracé worden opgewaardeerd. Met het verkeersveilig maken van de weg, zullen kruispunten worden voorzien van ovondes en zal met name de bocht in het noordelijke deel van het wegtracé meer recht worden getrokken. Met de voorgestane wijzigingen zullen er verschillende erven langs het tracé worden verwijderd of verplaatst. Tevens zullen perceels- en erfgrenzen opschuiven en nieuwe afvoersloten worden gegraven. Met betrekking tot de Jankedobbe zal de oever aan de wegzijde enkele meters naar het westen opschuiven. Voor een aantal erven zal de oprit worden verplaatst en worden aangesloten op een nieuw te realiseren parallelweg, welke uitkomen op de te realiseren ovondes. De parallelwegen zullen in combinatie met een fietspad / weg voor langzaam verkeer, worden gerealiseerd. Met betrekking tot de voorgenomen opwaardering zullen langs de Skieding dan ook een groot aantal bomen wordt gekapt. Voor het beoogde plantracé ten opzichte van het huidige zie bijlage 2.

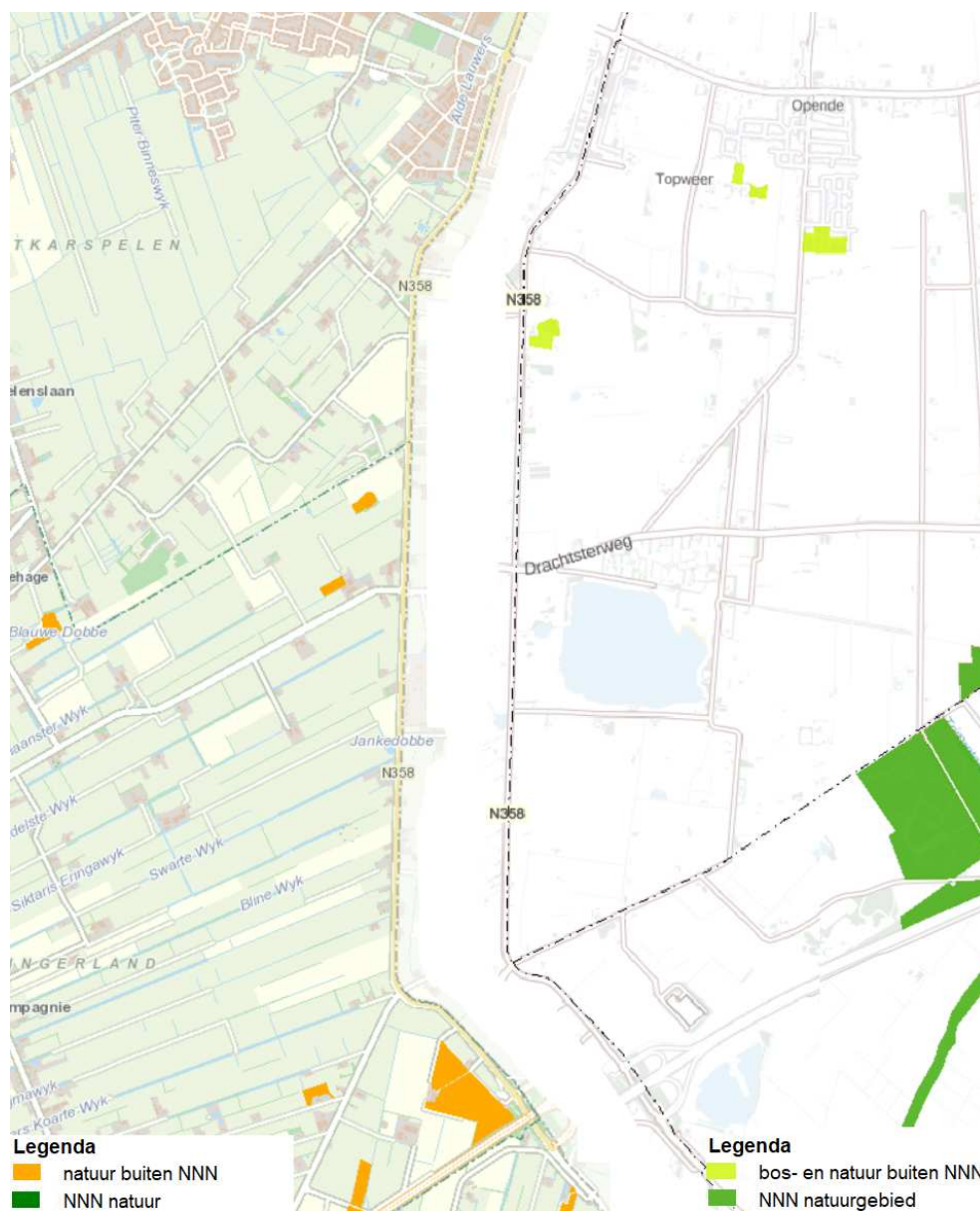
Figuur 2. Het wegtracé van de N358 (De Skieding) tussen Surhuisterveen en de A7

2.2 Ligging t.o.v. Natura 2000 gebieden, NNN en natuurverbindingen

De planlocatie is niet gelegen in of direct aan de rand van een Natura 2000 gebied of aangewezen als (onderdeel van) Natuurnetwerk Nederland (NNN), weidevogelleefgebied of een natuurverbinding. De dichtstbijzijnde Natura 2000 gebieden betreffen de Wijnjeterper Schar en de Bakkeveense Duinen en liggen beide op een minimale afstand van circa 7,5 kilometer van het plantracé.

Het projectgebied betreft een reeds drukke verkeersader en bevat geen elementen die de specifieke waarden van het Natura 2000 gebied versterken en hebben dan ook geen functie voor in de Natura 2000 gebied aangewezen habitatsoorten, habitattypen of vogelrichtlijnsoorten. De opwaardering heeft als doel om de huidige verkeersdrukke beter te structureren en heeft geen verkeersaantrekkende werking, waarmee externe effecten zoals stikstofuitstoot door toename van verkeer niet aan de orde zijn.

Figuur 3. Ligging van het projecttracé ten opzichte van de gebieden aangewezen als NNN en andere natuurgebieden.

2.3 Houtopstanden

Het betreffende plantracé is voor het overgrote deel gelegen buiten de bebouwde kom, waarmee de aanwezige bomenrijen een beschermde houtopstand vormen zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming. Het verwijderen van bosdelen groter dan 10 are of een bomenrij langer dan 20 bomen, dient gemeld te worden bij het bevoegd gezag en is er sprake van een herplantplicht.

2.4 Methode

Op 9 juli 2018 heeft overdag een verkennend veldbezoek plaatsgevonden aan het hierboven beschreven tracé. Het onderzoek heeft zich met name gericht op het voorkomen of mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten binnen of in de directe omgeving van het projecttracé. Extra aandacht is uitgegaan naar de inspectie van de te verwijderen erven en te kappen bomen op de aanwezigheid van (mogelijke) vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen. De onderzochte erven hebben betrekking op:

- De Scheiding 4
- De Scheiding 8
- De Scheiding 7
- De Scheiding 9
- De Scheiding 11
- De Scheiding 13
- Heidelaan 12
- Heidelaan 15
- Drachtsterweg 98

Aan de hand van het verkennend onderzoek is beoordeeld dat de woningen/erven mogelijkheden bieden als verblijfplaats voor vleermuizen, gierzwaluw en huismus.

In dit kader heeft, conform de kennisdocumenten huismus en gierzwaluw (*BIJ12, juli 2017*), een gericht veldonderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van deze vogelsoorten. Ten behoeve van huismus zijn alle erven en woningen op 16 april en 2 mei in de ochtend onderzocht op de aanwezigheid van zingende mannetjes of andere nest-indicerende gedrag van huismuis. Met betrekking tot gierzwaluw is op 3 juni, 9 juni, 26 juni en 10 juli, vooraf/tegelijk aan de vleermuisonderzoeken, een avondronde uitgevoerd. Hierbij is gelet op in- en aanvliegende dieren aan dakranden en dakpannen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden voor het inventariseren van huismussen en gierzwaluwen, zie tabel 1.

Tabel 1. Weersomstandigheden en data veldonderzoek huismus en gierzwaluw

Datum	Zonsondergang/ zonsopkomst	Start	einde	Temp.	Wind	Personele inzet	Bijz.
16-04-'19	06:42 uur	7:30 uur	9:30 uur	4°C	2 bf	2	helder
02-05-'19	06:08 uur	7:00 uur	9:00 uur	10°C	1-2 bf	2	geen
03-06-'19	22:00 uur	21:00 uur	24:00 uur	14°C	1 bf	3	geen
09-06-'19	22:00 uur	21:00 uur	24:00 uur	17°C	2-3 bf	3	geen
26-06-'19	22:07 uur	21:00 uur	24:00 uur	16°C	2-3 bf	3	geen
10-07-'19	22:01 uur	21:00 uur	24:00 uur	14-11°C	0-1 bf	3	geen

Aanvullend op het verkennend onderzoek heeft vanaf het najaar (augustus) 2018 tot en met het najaar 2019 een vleermuisonderzoek plaatsgevonden. Hiertoe zijn vier veldrondes uitgevoerd in de paarperiode 2018 (15 augustus tot 1 oktober), negen veldrondes in de

kraamperiode (15 mei t/m 15 juli) van 2019 en twee aanvullende veldrondes (Scheiding 4 en 8) in de paarperiode van 2019. zie tabel 2. Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet Natuurbescherming en heeft zich met name gericht op verblijfplaatsen in de te slopen woningen en te kappen bomen met holtes langs het tracé. Tevens zijn extra veldrondes uitgevoerd om een beeld krijgen van het terreingebruik van vleermuizen bij bomenrijen, bosjes en windsingels langs het plantracé.

Tabel 2. Weersomstandigheden en data veldonderzoek vleermuizen

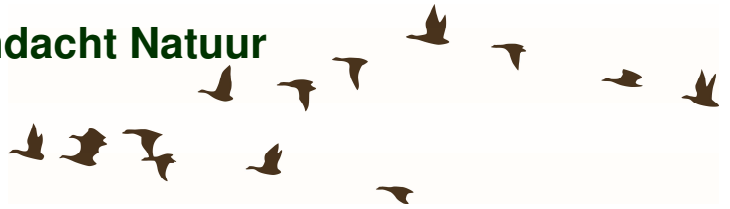
Datum	Zonsondergang/ zonsopkomst	Start	einde	Temp.	Wind	Personele inzet	Bijz.
17-08-'18	21:01 uur	21:00 uur	23:00 uur	14°C	0-1 bf	2	helder
03-09-'18	20:23 uur	20:25 uur	22:45 uur	20-18°C	0-1 bf	3	geen
14-09-'18	19:58 uur	21:00 uur	23:00 uur	14°C	2 bf	2	geen
27-09-'18	19:27 uur	21:40 uur	24:00 uur	14°C	2-3 bf	3	geen
15-05-'19	21:29 uur	21:15 uur	23:15 uur	12°C	2-3 bf	3	helder
20-05-'19	05:38 uur	3:40 uur	5:45 uur	12°C	1 bf	2	geen
27-05-'19	05:30 uur	3:30 uur	5:30 uur	11°C	2 bf	2	geen
03-06-'19	22:00 uur	21:00 uur	24:00 uur	14°C	1 bf	3	geen
09-06-'19	22:00 uur	21:00 uur	24:00 uur	17°C	2-3 bf	3	half uurtje (mot)regen
17-06-'19	22:05 uur	21:50 uur	24:00 uur	20-18°C	0-1 bf	2	helder
26-06-'19	22:07 uur	21:00 uur	24:00 uur	16°C	2-3 bf	3	geen
03-07-'19	05:24 uur	3:30 uur	5:30 uur	11°C	0-1 bf	3	geen
10-07-'19	22:01 uur	21:00 uur	24:00 uur	14-11°C	0-1 bf	3	geen
30-08-'19	06:48 uur	03:30 uur	06:45 uur	13°C	0-1 bf	1	helder
30-09-'19	19:21 uur	19:30 uur	22:30 uur	13-11°C	2-3 bf	1	geen

De onderzoeksrondes naar vleermuizen zijn uitgevoerd door maximaal drie ervaren ecologen op het gebied van vleermuisinventarisaties. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersson D240X). Hiermee kunnen de ultrasone geluiden, die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden, voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Indien noodzakelijk, is gebruik gemaakt van opname-apparatuur. Bij twijfel is het geluid opgenomen en geanalyseerd in het hiervoor speciaal ontworpen computerprogramma Batsound. De inventarisatierondes zijn uitgevoerd conform het protocol voor vleermuisinventarisaties (*Vleermuisvakberaad NGB & Zoogdiervereniging, maart 2017*). Hierbij moet echter de kanttekening worden gemaakt dat het geen volledige vleermuisonderzoek betreft, aangezien er geen veldrondes hebben plaatsgevonden in de kraamperiode (15 mei t/m 15 juli). Deze zullen in 2019 een vervolg krijgen.

Uiteraard zijn ook andere belangwekkende waarnemingen meegenomen in de rapportage en is op basis van een literatuurstudie een effectenbeoordeling gemaakt met betrekking tot de beoogde werkzaamheden.

Als laatste zullen er met de beoogde opwaardering van de N358 werkzaamheden worden verricht aan de oostoever van de Jankedobbe (pingoruïne). Ten behoeve hiervan is nader onderzoek verricht naar het voorkomen van waterspitsmuis en poelkikker in/rond de Jankedobbe.

Poelkikker is geïnventariseerd conform het kennisdocument poelkikker (*BIJ12, juli 2017*), waarbij tweemaal op basis van kooractiviteit bij het (voortplantings)water is bepaald of en in welke mate de soort hier voorkomt. De meest geschikte maanden hiervoor zijn mei en juni, echter heeft de inventarisatie vanwege het relatief koude voorjaar in de nacht van 10 juni en 26 juni plaatsgevonden. Op basis van geluid zal 's avonds, als het niet te koud is, monitoring plaatsvinden naar kooractiviteit van poelkikker. Aanvullend is op 9 juli met

behulp van een schepnet gekeken of poelkikker daadwerkelijk aan de oostoever van de Jankedobbe wordt aangetroffen.

In de periode van 25 t/m 30 oktober 2019 is conform de IBN-methode een onderzoek naar het voorkomen van de beschermde waterspitsmuis uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van zogenaamde inloopvallen (*Heslinga traps*), zie figuur 4. De oevers rond de Jankedobbe vormen geschikt leefgebied voor de strikt beschermde soort waterspitsmuis. Rond de Jankedobbe zijn op twee verschillende locaties raaien met inloopvallen geplaatst. Aangezien de berm/oever langs het fietspad reeds gemaaid was, zijn hier in verband met te kort dekking geen lifetraps geplaatst.

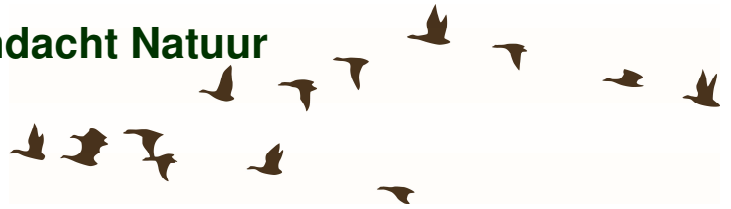
In totaal zijn er binnen het projectgebied 30 vallen in 2 raaien uitgezet. Aan de noordzijde stond een raai van 18 vallen en aan de zuidzijde een raai van 12. De vallen worden per twee in één rij uitgezet, op een minimale afstand van tien meter van elkaar. Bij de situering van de raaien is goed gekeken naar geschikt biotoop voor waterspitsmuis. De inloopvallen zijn voornamelijk uitgezet op locaties waar (relatief) veel dekking aanwezig is in de vorm van hoge vegetatie van kruiden en/of riet en nabij de aanwezigheid van water. Voor de situering van de onderzoeksraaien zie figuur 4.

figuur 4: Situering van de raaien A en B langs de Jankedobbe

Het muizenonderzoek heeft plaatsgevonden in de periode 25 t/m 30 oktober 2019. De vallen zijn twee keer per etmaal gecontroleerd. Tussen 25 en 27 oktober heeft de pre-bait periode plaatsgevonden. De vallen zijn hierbij niet actief, waardoor muizen vrij in en uit kunnen lopen. Op de ochtend van 28 oktober 2019 is de eerste controle uitgevoerd. Als (lok)voer is een mengsel van pindakaas en een zadenmengsel gebruikt, voor (water)spitsmuis zijn daar meelwormen aan toegevoegd. Daarnaast is er hooi in de inloopvallen gedaan, aangezien ook deze geur muizen aantrekt. Om de overleving van eventuele andere muissoorten te garanderen is tevens wortel toegevoegd als (lok)voer. De vallen worden (wanneer nodig) na een vangst opnieuw voorzien van vers (lok)voer en hooi. In totaal hebben er drie vangnachten met vijf vangmomenten plaatsgevonden. Dit is voldoende om een goed beeld te krijgen van de aanwezige muissoorten (*Koelman (VZZ), sept. 2007*).

Verder is op basis van literatuurgegevens beoordeeld of beschermde soorten (kunnen) voorkomen.

3. Resultaten

Tijdens het veldonderzoek zijn met uitzondering van een aantal vogelsoorten en vleermuizen geen zwaar beschermde soorten aangetroffen. Hieronder worden per soortgroep de bevindingen van het onderzoek verder omschreven en aangegeven welke beschermde soorten eventueel te verwachten dan wel uit te sluiten zijn binnen de projectlocatie.

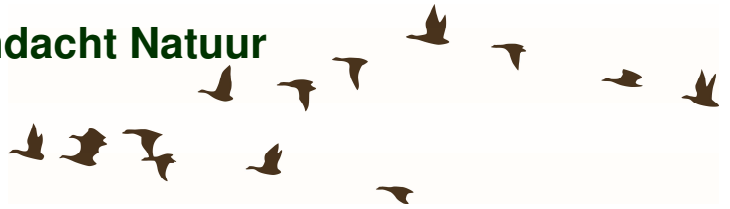
3.1 Flora

Binnen het projectgebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het project-tracé bestaat voor het overgrote deel uit wegbermen en erven. Verder omvat het enkele bosranden, landbouwpercelen en slootkanten.

De aangeplante bomenrijen in de berm van de N358 betreffen hoofdzakelijk zomereik. Tevens staan er verspreid, met name in de slootkanten, andere soorten zoals gewone es, ruwe berk en zwarte els in de slootkanten. In tuinen en het bosgebiedje ter hoogte van de Heidelaan staan er boomsoorten als linde, grauwe abeel, ratelpopulier, veldesdoorn, lijsterbes, (rode) beuk, meidoorn en vogelkers. In de wegbermen en slootkanten van het plantracé zijn plantensoorten als gewoon biggenkruid, boshavikskruid, gewone rolklaver, rode klaver, smalle weegbree, zachte ooievaarsbek, witte klaver, bijvoet, blaartrekkende boterbloem, veldkers, gewone melkdistel, varkensgras, vogelwikke, brede weegbree, echte kamille, braam, Robertskruid, ridderzuring, hondsdrif, grote brandnetel, fluitenkruid, duizendblad en gewone paardenbloem aangetroffen. Aan de oevers van de Jankedobbe zijn verder de plantensoorten zilverschoon, brunel, blauw glidkruid, bitterzoet, moeraswederik, harig wilgenroosje, moerasvaren, waterscheerling en wolfspoot waargenomen.

Figuur 5. Gemaaide berm langs Janke Dobbe

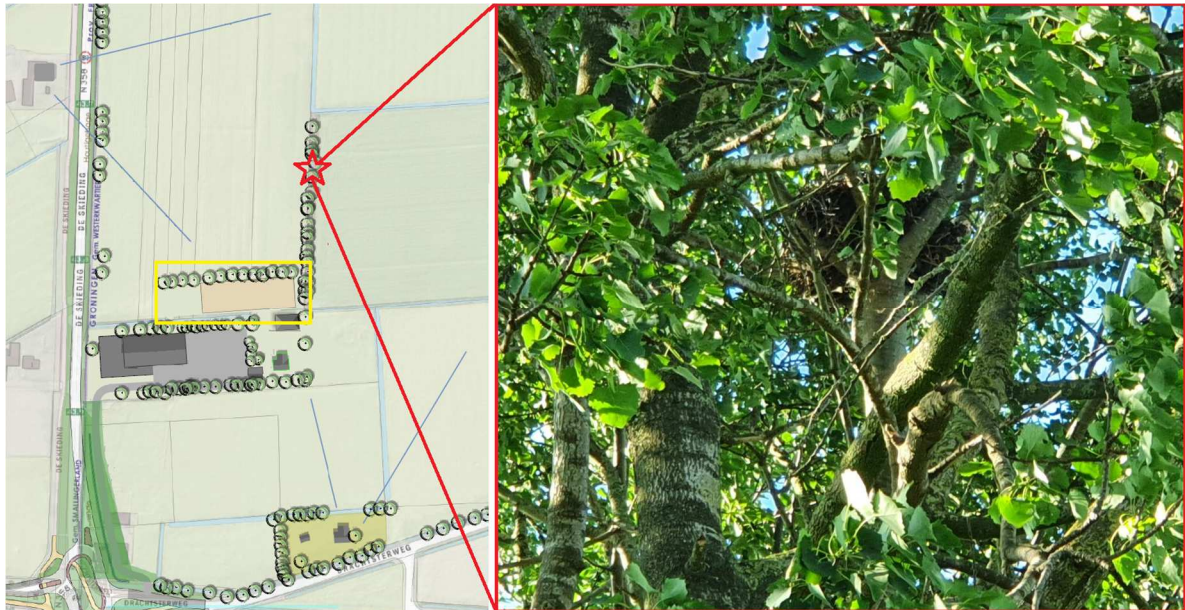
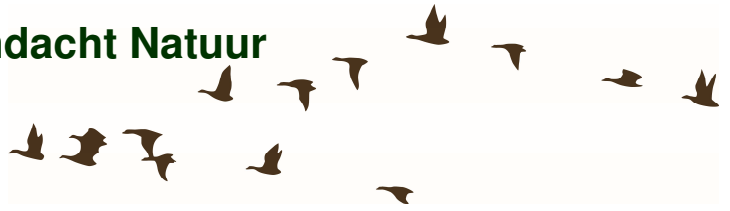

Ten tijde van het eerste veldbezoek waren de wegbermen reeds gemaaid en betrof het een extreem droge zomer, waardoor begin juli veel soorten niet herkenbaar waren. Echter wordt gezien de aanwezige terreintypen en het intensief agrarisch beheer op omliggende percelen, niet verwacht dat beschermde planten soorten aanwezig zijn. Tevens zijn aan de hand van huidige verspreidingsgegevens (*FLORON/NDFF, 2017*) binnen het betreffende uurhok geen recente waarnemingen bekend van beschermde flora.

3.2 Vogels

Met betrekking tot vogels zijn tijdens het veldonderzoek verschillende vogelsoorten aangetroffen. Aan en rond het projecttracé zijn soorten als buizerd, kuifeend, kauw, zwarte kraai, torenvalk, grote bonte specht, ekster, gaai, koolmees, boerenzwaluw, huiszwaluw, merel, houtduif, ringmus, tjiftjaf, zanglijster, vink, spreeuw, zwarte roodstaart en winterkoning waargenomen. Verwacht kan worden dat met name de aan de weg gelegen erven, windsingels en bosschages het broedgebied kunnen vormen voor genoemde vogelsoorten. Op het erf aan de Drachtserweg 98 zijn enkele broedende huiszwaluwen geconstateerd en hebben zwarte roodstaart en winterkoning vermoedelijk ook een nest in de (voormalige) boerderij. Aan de heidelaan 15 zijn een broedgeval van koolmees in de nok van het huis waargenomen en een witte kwikstaart bij de schuur op het erf. Aan de Scheiding 13 is een broedpaar van spreeuw aanwezig in het dak van de woning, als ook in de schuren aan de Scheiding 7 en 9. Aan de heidelaan 12 zijn in 2018 sporen van een broedpaar spreeuw onder het dak waargenomen, maar is in 2019 niet (meer) aanwezig. Met uitzondering van boerenzwaluwen bij de paardenstallen aan de Scheiding 7, 9 en 11 zijn andere gebouw bewonende vogelsoorten op onderzochte erven niet waargenomen. Huismussen ontbreken op genoemde erven, alleen bij de te behouden paardenboxen en het woonhuis aan de Poelbuurt 1a (achterzijde van de Scheiding 11), is een kleine kolonie huismussen geconstateerd. Met betrekking tot Scheiding 11 betreft het de bedrijfsloodsen van de aanhangwagenhandel. De betreffende loodsen zijn beide voorzien van een golfplaten dak en zijn er geen geschikte broedlocaties geconstateerd voor huismus en gierzwaluw. Op het erf aan de Scheiding 9 zijn nestkasten ten behoeve van huismus ingebouwd aan de achterzijde van de paardenboxen, maar broedgevallen van huismus zijn hier niet geconstateerd, noch in de woning (nr. 9) aan de voorzijde. Van gierzwaluwen zijn aan de Scheiding/Skieding nagenoeg geen gierzwaluwen waargenomen. Naast een enkel, hoog overvliegend, individu zijn er geen langs gierende, aan- dan wel invliegende dieren waargenomen bij de betreffende pannendaken op onderzochte erven.

Met uitzondering van buizerd zijn er met betrekking tot andere vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie geen waarnemingen gedaan op of aan het tracé. Het projecttracé maakt wel onderdeel uit van het leefgebied van buizerd. Een nestlocatie van deze soort is waargenomen in een windsingel ten noorden van de Drachtsterweg (aan de oostzijde van de Skieding), zie figuur 6. Ten zuiden van de nestlocatie (figuur 6) is een perceel in verband met de verplaatsing van het bedrijf (aanhangwagenhandel) aan de Scheiding 11 aangewezen als bouwvlek. Met de beoogde bedrijfsverplaatsing blijft de windsingel aan de oostzijde van het betreffende perceel gehandhaafd en maakt het buizerdnest geen onderdeel uit van het plangebied. De afstand van de ontwikkelingslocatie tot het nest bedraagt zo'n 80-90 meter en ligt hierbij buiten de verstoringafstand van 75 meter van de nestlocatie van buizerd (*Bij12, juli 2017*). Met de voorgestane ontwikkeling is er geen sprake van directe aantasting van de functionele verblijfplaats van Buizerd. Daarbij heeft de buizerd een groot territorium, welke kan variëren van 100-200 hectare. Aangezien de bouwvlek een oppervlakte heeft van circa 0,5 hectare, is de aantasting van het leefgebied zeer gering (<1%). Daarbij grenst de locatie aan een bestaand erf, waarmee niet wordt verwacht dat een negatief effect optreedt op de functionaliteit van het gebied

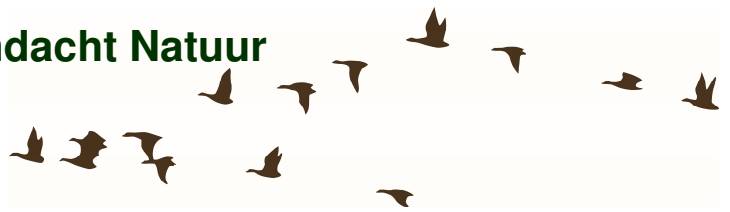
Figuur 6. Situering van buizerdnest (rode ster) ten opzichte van de uitbreiding van het bouwvlak (geel kader)

voor buizerd. Daarbij hebben buizerds veelal meerdere nestlocaties binnen één territorium en kan de daadwerkelijke nestplaats van jaar tot jaar wijzigen. Andere (mogelijke) nestlocaties van buizerd zijn niet waargenomen langs De Skieding en bijbehorende activiteiten, waarmee niet wordt verwacht dat er verstoring optreedt van de functionele leefomgeving van buizerd. De Skieding is een reeds bestaand (storend) elementen binnen het leefgebied, waarmee niet wordt verwacht dat de opwaardering van de weg een negatief effect zal hebben op de aanwezigheid van genoemde soort.

Ook met betrekking tot andere jaarrond beschermde roofvogels en uilen zoals sperwer, havik, boomvalk, ransuil, kerkuil en steenuil is het mogelijk dat broedparen voorkomen in de omgeving van De Skieding. In de te kappen bomen en bosschages langs en in de omgeving van het projecttracé zijn geen (mogelijke) nestlocaties van roofvogels of uilen (ransuil) aangetroffen. Gebouw bewonende soorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats, worden met uitzondering van de particuliere erven (7) niet verwacht op de projectlocatie.

3.3 Vleermuizen

Met betrekking tot vleermuizen kan worden verwacht dat de omgeving van de Skieding een onderdeel vormt van het leefgebied van vleermuizen, door de aanwezigheid van een netwerk van houtsingels en bomenrijen in de omgeving. De bomenrijen langs de Skieding zelf vormen naar verwachting een minder gunstig leefgebied voor vleermuizen, aangezien deze geen doorlopende opgaande structuur vormen, maar veelal bestaan uit korte rijen die zo nu en dan worden onderbroken door open ruimtes. Aangezien straatverlichting langs het projecttracé alleen bij kruisingen aanwezig is en over grote delen ontbreekt, is De Skieding zowel in de paarperiode (17 augustus & 14 september 2018) als in de kraamperiode (17 en 26 juni 2019) onderzocht op de functie als vliegroute voor vleermuizen. Waarnemingen die wijzen op de aanwezigheid van een vliegroute of een belangrijk foerageergebied aan het projecttracé zijn niet gedaan. Waargenomen dieren langs de Skieding betroffen, zowel in de paar- als in de kraamperiode, voornamelijk (incidenteel) foeragerende dieren of passerende dieren. Alleen bij de Skieding 8 zijn drie

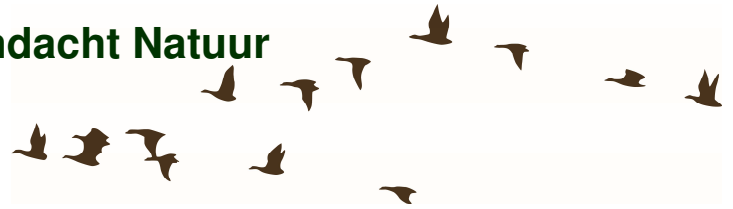

haaks op het tracé, over de weg heen, passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen en aan de drachtsterweg zijn 4 passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De kruising aan de Drachtsterweg vormt echter reeds een barrière en vlogen de waargenomen vleermuizen veelal naar het noorden. Tijdens de avondronde op 16 juni 2019 is ter hoogte van de zijweg Wildveld een kleine concentratie van ca. 5 laatvliegers aangetroffen. Op 17 augustus 2018 is aan de Topweer (achter industrieterrein Lauwerskwartier) eveneens een kleine concentratie van circa 5-6 foeragerende laatvliegers waargenomen. Aangezien deze waarnemingen van laatvlieger relatief vroeg op de avond zijn gedaan, wordt er vanuit gegaan dat de dieren in de directe omgeving een kraam- en/of zomerverblijfplaats hebben. Verblijfplaatsen van laatvlieger bestaan veelal uit gebouwen en aangezien in de omgeving aanwezige woningen niet onderhevig zijn aan de werkzaamheden zullen de (te verwachten) verblijfplaatsen niet verdwijnen. Daarbij vlogen de passerende dieren niet in de omgeving van het projecttracé en is niet geconstateerd dat bomenrijen of singels langs de Skieding een belangrijk onderdeel uitmaken van het leefgebied. Er wordt dan ook niet verwacht dat met de opwaardering van de Skieding een negatief effect heeft op een eventuele verblijfplaats van laatvlieger in de omgeving.

Binnen het projectgebied vormen met name de aanwezige woonhuizen en boerderijen geschikte rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen. Met uitzonderingen van enkele bomen aan de noordzijde van het projectgebied, achter het industrieterrein Lauwerskwartier, (figuur 7) zijn er geen bomen aangetroffen met geschikte holten als verblijfplaats voor vleermuizen. Op de erven is tijdens het verkennend onderzoek uitsluitend aan de voorzijde van de woning aan de Scheiding 13, onder de luifel bij het voorraam, enkele uitwerpselen

Figuur 7. Locatie boomholtes achter industrieterrein Lauwerskwartier

aangetroffen, die wijzen op een zomerverblijfplaats van vermoedelijk een mannetje gewone dwergvleermuis. Het dier zelf kon echter niet worden ontdekt.

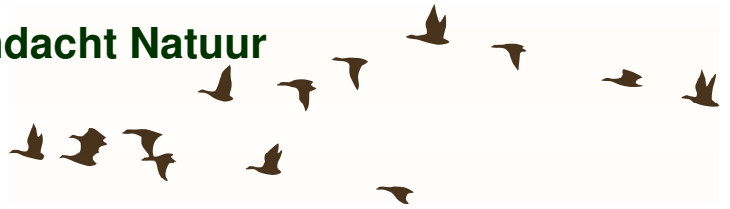
Met het vleermuisonderzoek zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen en betreffen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, (gewone) grootoorvleermuis en rosse vleermuis. Van genoemde vleermuizen zijn in het najaar drie paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis en één paarverblijf van gewone dwergvleermuis aangetroffen. In de kraamperiode zijn twee zomerverblijven van gewone dwergvleermuis en een zomerverblijf van één laatvlieger vastgesteld. Verder zijn uitsluitend foeragerende en passerende dieren waargenomen, zie de vleermuiswaarnemingen in bijlage 3.

Figuur 8. Locatie verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (rode pijl) en ruige dwergvleermuizen (oranje pijlen) aan de te verwijderen woningen aan de Skieding.

De genoemde paarverblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis zijn weergegeven in figuur 8 en worden hieronder per woning beschreven:

1. Tijdens drie van de vier vleermuisrondes is een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld in de nok van de woning van Heidelaan 15. Dezelfde verblijfplaats was tevens in de kraamperiode (15 mei 2019) in gebruik als zomerverblijfplaats door twee gewone dwergvleermuizen. Op de ochtend van 3 juli vloog één gewone dwergvleermuis aan de achterzijde van de woning in onder een dakpan.
2. Rond de woning en schuur aan de Scheiding 13 is tijdens beide veldrondes een gewone werf-roepende gewone dwergvleermuis aanwezig. Een duidelijke verblijfplaats is niet aangetroffen, maar in combinatie met de aangetroffen uitwerpselen van gewone dwergvleermuis op 9 juli 2018, kan er vanuit worden gegaan dat op het erf naast een zomerverblijfplaats ook een paarverblijfplaats van één gewone dwergvleermuis aanwezig is. In de zomer van 2019 is de zomerverblijfplaats echter niet meer vastgesteld.
3. Aan de voorzijde van het woonhuis aan de Scheiding 7 is een werf-roepende ruige dwergvleermuis aangetroffen op 3 september 2018. De exacte verblijfslocatie kon echter niet worden vastgesteld. Tevens is aan de voorzijde van de woning op 15

- mei een uitvliegende laatvlieger geconstateerd, maar de verblijfplaats is tijdens latere veldrondes niet meer vastgesteld.
4. In de oude eik met loszittend schors op de hoek van de Topweer een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld.
 5. Aan de voorzijde van het woonhuis aan de Scheiding 4 is op 20 april en 30 augustus een invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Aangezien tijdens beide najaarsrondes geen baltsroep is waargenomen bij de woning, kan worden geconstateerd dat het om een zomerverblijfplaats gaat van één gewone dwergvleermuis.

Andere verblijfplaatsen op onderzochte erven of van andere soorten zijn niet aangetroffen tijdens de inventarisatierondes. Van laatvlieger zijn verspreid over het tracé passerende en foeragerende dieren waargenomen. De waarneming van grootoorvleermuis betrof slechts één dier aan de rand van het bosperceel bij Heidelaan 15. Van grootoorvleermuis is bekend dat zij binnen een vrij kleine actieradius van de verblijfplaats actief zijn. Gezien het late tijdstip van de waarneming (ca. 23:00 uur), kan er vanuit worden gegaan dat een verblijfplaats wellicht in de nabijheid aanwezig is, maar vermoedelijk betrekking heeft op een woning of holle boom verder naar het westen.

3.4 Overige (grondgebonden) zoogdieren

Met uitzondering van een ree en haas in aangrenzende weilanden en molshopen in (tussen)bermen, zijn er naast het muizenonderzoek geen zoogdieren waargenomen. Verwacht wordt dat het projecttracé het leefgebied vormt voor een aantal algemeen voorkomende beschermde zoogdieren zoals huisspitsmuis, veldmuis, bosmuis en egel. Binnen de Wet Natuurbescherming geldt voor deze soorten een vrijstelling in het kader van de ruimtelijke ordening of bestendig beheer. Uiteraard blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming (bijlage 1) van toepassing.

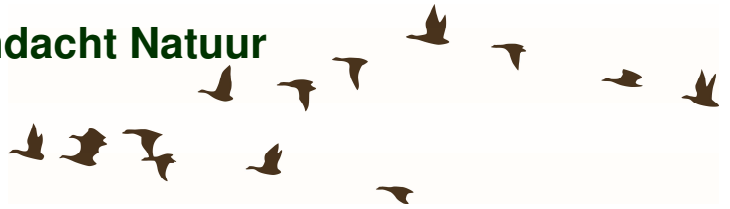
Aan de hand van de huidige verspreidingsgegevens is het verder mogelijk dat de volgende zwaar beschermde soorten, waarvoor geen vrijstelling geldt, voorkomen in de directe omgeving van De Skieding:

- Waterspitsmuis
- Steenmarter
- Otter
- Das

Daarbij zijn ook waarnemingen bekend van boommarter en eekhoorn in omliggende uurhokken (5x5km). Voor genoemde soorten vormt De Skieding reeds een barrière in het landschap en wordt van de meeste soorten niet verwacht dat verblijfplaatsen of belangrijke leefgebieden aanwezig zijn binnen de contouren van het beoogde werktracé. Tijdens de onderzoeksrondes zijn geen sporen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van genoemde soorten in de wegbermen, slootkanten en singels langs de Skieding of op onderhavig erven, percelen en bosschages.

Echter is het mogelijk dat steenmarter een verblijfplaats heeft in opstallen of boerderijen langs de Skieding. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de onderhavige erven (inclusief opstallen) onderzocht en zijn er geen (recente) sporen van steenmarter aangetroffen. Alleen op het erf aan de Drachtsterweg 98 zijn enkele oude prooiresten gevonden in de boerderij. Echter zijn hier, ook in de zomer van 2019, geen aanwijzingen gevonden die wijzen op recent gebruik van steenmarter.

Als laatste is onderzoek verricht naar het voorkomen van waterspitsmuis in de (oost)oevers van de Janke Dobbe. In verband met de opwaardering, zal een deel van de oever

opschuiven naar het westen. Tijdens het onderzoek zijn uitsluitend algemeen voorkomende muissoorten vastgesteld en betreffen bosmuis, huisspitsmuis, veldmuis en dwergmuis. Voor de volledige resultaten van het muizenonderzoek wordt verwezen naar bijlage 4.

Andere beschermde zoogdieren worden gezien de huidige verspreidingsgegevens en habitatvoorkeur niet verwacht binnen of in de directe omgeving van het plantracé.

3.5 Amfibieën

Tijdens de nachtrondes van 10 juni en 26 juni zijn zowel bastaardkikker als poelkikker waargenomen in/aan de Janke Dobbe. Het aandeel poelkikker was tijdens de paarroep vrij klein en betrof circa 25-30% van de roepende dieren. Verder buiten het plangebied waren meer exemplaren van poelkikker hoorbaar. De aanwezige poel- en bastaardkikkers zijn met name aan de achterzijde van de Jankedobbe waargenomen. Aan de oostrand is geen activiteit waargenomen en zijn ook met de bemonstering met behulp van het schepnet niet waargenomen. Met uitzondering van kleine watersalamander en een exemplaar van bruine kikker zijn geen exemplaren of larven van poel- of bastaardkikkeramfibieën waargenomen op of langs het projecttracé. Daarbij bestaat de oostoever van de Jankedobbe voor een groot deel uit een houten oeverbeschoeiing (langs het fietspad) en is het water hierlangs vrij diep. Tevens is geconstateerd dat in de dobbe vis aanwezig is, waardoor sprake is van predatie van eieren/larven van amfibieën. Met het opschuiven van de oever van Jankedobbe met enkele meters, wordt dan ook niet verwacht dat leefgebied of exemplaren van poelkikker worden aangetast, verstoord of zullen verdwijnen.

Gezien de aanwezigheid van meerdere pingoruïnes (Dobbes) in de omgeving van het projecttracé, is het mogelijk dat algemeen voorkomende beschermde amfibieën langs het totale traject voorkomen. Binnen de Wet Natuurbescherming geldt voor deze soorten een vrijstelling in het kader van de ruimtelijke ordening of bestendig beheer. Uiteraard blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming van toepassing.

Figuur 9. De Janke Dobbe, deels het leefgebied voor poelkikker.

Tevens zijn tijdens de avondrondes op meerdere plaatsen, op enige afstand van de Skieding, de zwaar beschermde poelkickers waargenomen. Echter bevinden deze waterelementen zich niet binnen de invloedssferen van het projectgebied. De Skieding is reeds in de huidige situatie een barrière en wordt niet verwacht dat met de opwaardering exemplaren worden verstoord of gedood, dan wel geschikt leefgebied wordt aangetast/zal verdwijnen.

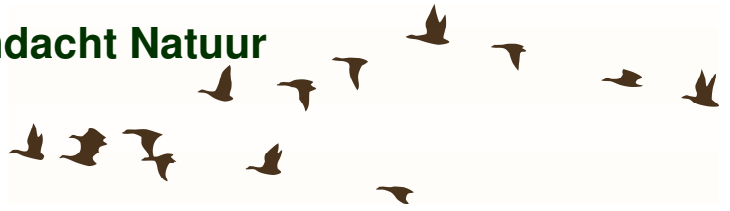
Als laatste zijn ook waarnemingen bekend van heikikker en levendbarende hagedis in omliggende uurhokken. Genoemde soorten zijn echter niet aangetoond in de uurhokken van het plantracé De Skieding.

Andere in de Wet Natuurbescherming aangewezen beschermde amfibieën komen aan de hand van de huidige verspreidingsgegevens (*Creemers & van Delft, 2009*) niet voor in dit deel van Friesland/Groningen.

3.6 Overige beschermde soorten

Andere beschermde soorten dan hierboven genoemd zijn niet aangetroffen op de projectlocatie tijdens eerdere onderzoeken. Met uitzondering van groene glazenmaker zijn op basis van de huidige verspreidingsgegevens geen zwaar beschermde soorten bekend uit de omgeving van het projecttracé. Voor groene glazenmaker is de Janke Dobbe mogelijk geschikt als leef- en voortplantingsgebied. De groene glazenmaker is voor de voortplanting afhankelijk van krabbenscheervegetaties, aangezien de soort zijn eitjes legt op deze drijvende waterplant. In de Janke Dobbe zijn geen krabbenscheervegetaties waargenomen. Hiermee wordt niet verwacht dat het waterelement een belangrijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied. Andere brede wateren (met krabbenscheer) zijn niet aanwezig binnen de invloedssferen van het projecttracé. De meeste sloten langs de Skieding hebben een afwaterende functie en zijn alleen in natte periodes watervoerend.

Overige beschermde soorten (vissen, reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en andere ongewervelde) worden op grond van de huidige verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht binnen of in de omgeving van het projectgebied. In de omliggende uurhokken is onder andere het voorkomen van zilveren maan ten noordoosten van Surhuisterveen bekend en ligt de verspreiding van de soorten adder, ringslang, noordse winterjuffer en gevlekte witsnuitlibel ten zuiden van de A7. Het projecttracé van de Skieding vormt echter geen geschikt leefgebied voor genoemde soorten en worden dan ook niet verwacht.

4. Conclusies en advies

Hieronder worden de conclusies ten aanzien van de Wet Natuurbescherming verder beschreven. Per onderdeel van de Wet Natuurbescherming wordt hieronder besproken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

4.1 Gebiedsbescherming

De N358 is een bestaande verkeersader vanaf de A7 naar Surhuisterveen en ligt op circa 7,5 kilometer van de dichtstbijzijnde Natura 2000 gebieden. Het is dan ook niet de verwachting dat er negatieve effecten zijn op de Natura 2000 gebieden Wijnjeterper Schar en de Bakkeveense Duinen met de voorgenomen opwaardering van het wegtracé. Het projecttracé en de directe omgeving bevatten geen elementen die de specifieke waarden van het Natura 2000 gebieden versterken en hebben dan ook geen functie voor de daarin aanwezige kwalificerende vogelsoorten, habitattypen en habitatsoorten.

Aangezien de N358 een bestaande verkeersader betreft en de opwaardering niet als doel heeft om meer verkeersbewegingen te genereren, is er geen sprake van structurele externe effecten door de uitstoot van stikstof.

Tevens vinden de werkzaamheden niet plaats in terreinen die zijn aangewezen als (onderdeel van) NNN, een ecologische verbindingzone (evz) of weidevogelleefgebied. Een nadere of uitgebreide toetsing ten aanzien van de gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet aan de orde.

4.2 Soortbescherming

Flora

Met betrekking tot de aanwezige flora zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen binnen het projecttracé tussen Surhuisterveen en de A7. Aan de hand van huidige verspreidingsgegevens (*FLORON/NDFF, 2017*) en groeiplaatsomstandigheden van beschermde plantensoorten, is tevens het voorkomen van, binnen de Wet Natuurbescherming, beschermde plantensoorten binnen de projectlocatie niet te verwachten.

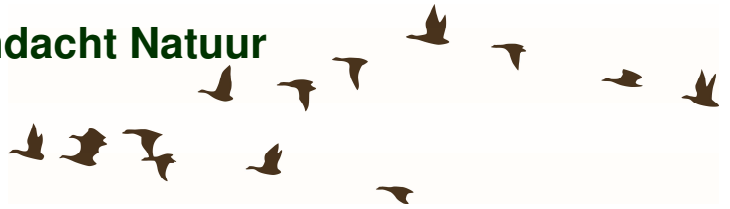
Gezien de aanwezige terreintypen binnen de projectlocatie, is een nader onderzoek naar beschermde plantensoorten of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming niet aan de orde.

Vogels

Op en aan het plangebied zijn enkele algemeen voorkomende broedvogels aangetroffen dan wel te verwachten. Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Wet Natuurbescherming een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. In de praktijk betekent dit dat storende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen² uitgevoerd mogen worden.

Handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels (categorie 1t/m 4) verstoren zijn eveneens niet toegestaan. Nestlocaties van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw worden gezien als een jaarrond

² In het kader van de Wet Natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Doorgaans gaat het hierbij om de periode van 15 maart t/m 15 juli.

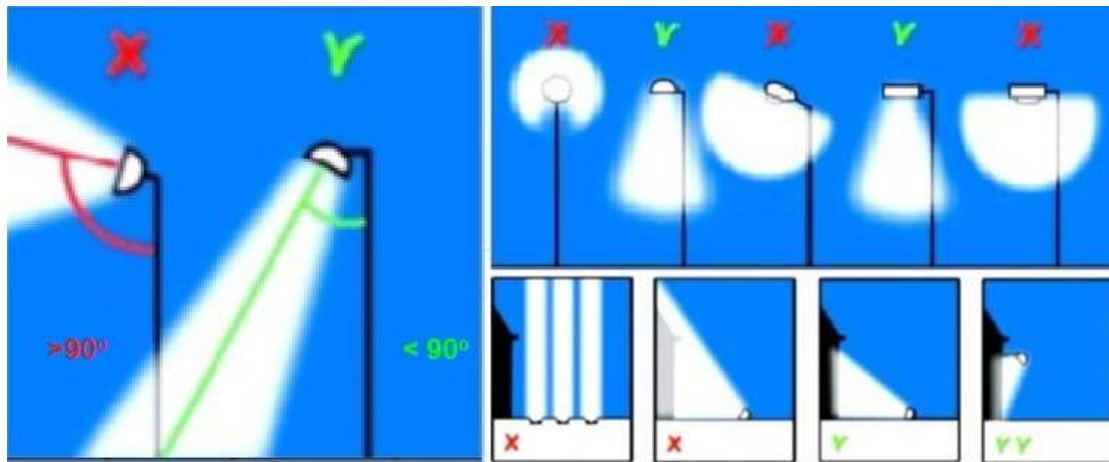
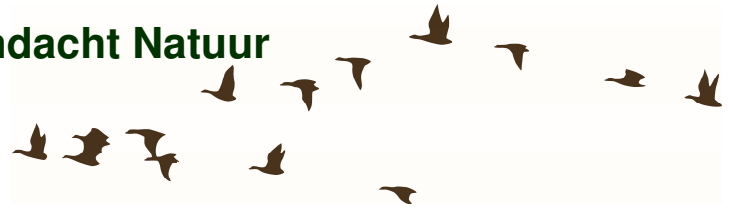
beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Voor de verstoring van deze verblijfplaatsen en belangrijk leef- of foerageergebied is ook buiten het broedseizoen een ontheffing noodzakelijk. In de te kappen bomen en op betrokken erven binnen het plangebied zijn geen (sporen van) jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen. In de te kappen bomen zijn geen (mogelijke) nestlocaties van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen. Nesten van koloniebroeders zoals roek of blauwe reiger zijn eveneens niet vastgesteld in de te verwijderen bomen langs de Skieding en omgeving.

Aan de hand van het nader onderzoek zijn op betreffende erven geen nestlocaties van huismussen of gierzwaluwen aangetroffen. Tevens zijn in schuren of andere opstallen van deze erven geen sporen (braakballen of krijtsporen) aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van (nestlocaties van) soorten als kerkuil of steenuil. Echter is op 150 meter van de Skieding een nestlocatie van buizerd aanwezig en bevindt zich op 80 – 100 meter van de beoogde kavel voor de bedrijfsverplaatsing van de aanhangwagenhandel aan de Skieding 11. Deze valt hiermee net buiten de verstoringzone van 75 meter (*Bij12, juli 2017*), waarmee er geen sprake is van een directe aantasting van het nest. Echter dient vanwege de geringe afstand wel de aanbeveling de (versturende) werkzaamheden uit te voeren of te starten buiten de gevoelige broedperiode van buizerd (februari t/m augustus), zodat er geen sprake is van onnodige verstoring. Om de effecten ten aanzien van het nest te verzachten, kan er tevens aan gedacht worden om de nieuwe erfbeplanting reeds aan te brengen voordat de kavel bouwrijp wordt gemaakt. De uitbreidingslocatie betreft 0,5 hectare en heeft hiermee geen effect op de effectiviteit van het functionele leefgebied van buizerd wat circa 1-2 km² kan bedragen. Ook de verdere opwaardering van de Skieding, zal vanwege de reeds versturende werking van deze doorgaande N-weg, geen effect hebben op de aanwezigheid van buizerd in de omgeving. Voor de verdere planontwikkeling is dan ook geen ontheffingsaanvraag of aanvullende maatregelen ten aanzien van buizerd noodzakelijk.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan het voorkomen van jaarrond beschermde vogelsoorten, binnen de invloedssferen van het project, worden uitgesloten. Een nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag met betrekking tot het voorkomen van jaarrond beschermde vogelsoorten is dan ook niet noodzakelijk.

Vleermuizen

Met betrekking tot vleermuizen is het totale projecttracé onderzocht op het belang hiervan als vliegroute of foerageergebied. Met uitzondering van de graslandpercelen aan het einde van de Topweer en ter hoogte het Wildveld, zijn er geen belangwekkende vliegroutes of foerageergebieden van vleermuizen langs de N358 vastgesteld. Een groot deel van de Skieding wordt in de huidige situatie niet verlicht door straatverlichting en de aanwezige bomenrijen vormen geen aanééngesloten rij (tussen Surhuisterveen en de A7), maar bevatten verschillende (ruime) onderbrekingen waarbij op kruisingen wel sprake is van straatverlichting. Met de opwaardering van de N358 zal over een deel van de weg een aantal bomen worden terug geplant in de nieuwe (tussen)bermen en zullen de ovondes worden voorzien van straatverlichting, dit in het kader van de verkeerveiligheid. Bij het verwijderen van de singels en bomenrijen en het verlichten van de ovondes zullen geen vliegroutes of belangrijk foerageergebied van vleermuizen verdwijnen. Gezien de huidige, onverlichte situatie van de N358 is het aan te raden om rekening te houden met de aanwezigheid van vleermuizen. Na kaalkap, ook na het eventueel aanbrengen van jonge beplanting, zal de nieuwe straatverlichting verder uitstralen naar de omgeving dan wanneer oude(re) bomen met een dichte boomkroon aanwezig zijn.

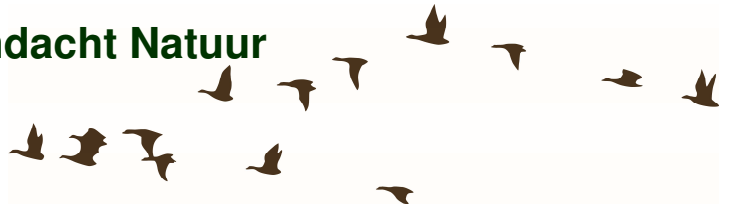
Figuur 10. Gunstige en ongunstige toepassingen van verlichting voor vleermuizen en andere nachtdieren

Om verstoring van verlichting (ook naar de directe omgeving) aan vleermuizen te voorkomen, kan het beste worden gekozen voor een type armatuur en verlichtingskleur die het effect ervan op vleermuizen verzacht. Hierbij kan worden gedacht aan stralingsbepalende armaturen zoals het met groene vinkje aangegeven type armaturen in figuur 10. Indien dit in combinatie met vleermuisvriendelijke, amberkleurige led, verlichting (www.zoogdiervereniging.nl) en eventueel een dim-tijdschakelaar of bewegingsmelder wordt uitgevoerd, kan een negatief effect van verlichting op vleermuizen worden uitgesloten.

Tevens zijn enkele te verplaatsen / te verwijderen erven van belang als vleermuis-verblijfplaats en zijn enkele geschikte boomholten aangetroffen aan de Topweer. Aan de hand van het vleermuisonderzoek van 2018 en 2019 zijn op de volgende locaties verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen:

adres / locatie	type verblijfplaats	soort	aantal dieren
Heidelaan 15	zomerverblijfplaats	gewone dwergvleermuis	2
	paarverblijfplaats	ruige dwergvleermuis	1
Scheiding 13	zomerverblijfplaats	gewone dwergvleermuis	1
	paarverblijfplaats	gewone dwergvleermuis	1
Scheiding 7	zomerverblijfplaats	laatvlieger	1
	paarverblijfplaats	gewone dwergvleermuis	1
Scheiding 4	zomerverblijfplaats	gewone dwergvleermuis	1
Zomereik Topweer	paarverblijfplaats	ruige dwergvleermuis	1

Ten behoeve van de sloop van betreffende woningen en de kap van de zomereik aan de Topweer, dient een ontheffing te worden aangevraagd voor het verwijderen van de aangetroffen zomer- en paarverblijfplaatsen. Om te voorkomen dat negatieve effecten optreden op de aanwezigheid van beschikbare verblijfplaatsen van genoemde soorten dienen vooraf mitigerende maatregelen te worden genomen. Aan de hand van het kennisdocument gewone dwergvleermuis (*BIJ12, juli 2017*) en ruige dwergvleermuis (*BIJ12, juli 2017*) dient voor het verwijderen van paar- en zomerverblijfplaatsen de volgende werkwijze te worden aangehouden:

- Binnen 100 – 200 meter van de verblijfplaats (zie bijlage 3), dienen per verblijfplaats minimaal drie alternatieve (tijdelijke) verblijfplaatsen worden aangebracht.
- De vleermuiskasten dienen op geschikte plaatsen te worden opgehangen met een vrije aanvliegroute op een minimale hoogte van 3 meter.
- Ter gewenning dient, per soort en type verblijfplaats, een gewenningsperiode te worden aangehouden alvorens de oorspronkelijke verblijfplaats te verwijderen. Voor genoemde soorten gaat het hierbij om een gewenningsperiode in de actieve periode van vleermuizen (april t/m oktober) van:
 - 6 maanden bij een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis,
 - 3 maanden bij een zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis en
 - 1 maand voor een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis
- Met betrekking tot verblijfplaatsen in woningen, dienen de alternatieven bij voorkeur in of aan bestaande bebouwing te worden geplaatst op daarvoor geschikte locaties. Verblijfplaatsen in bomen kunnen worden gemitigeerd door het hangen van alternatieve verblijfplaatsen in andere aanwezige bomen welke niet onderhevig zijn aan de werkzaamheden.
- De sloop van de gebouwen dient plaats te vinden wanneer er geen gebruik wordt gemaakt van de vleermuisverblijfplaats. Indien niet gegarandeerd kan worden of vleermuizen aanwezig zijn dienen de verblijfplaatsen tenminste drie weken vooraf aan de sloopwerkzaamheden ongeschikt te worden gemaakt.
- Het ongeschikt maken van verblijfplaatsen kan het beste worden gedaan in de actieve periode van vleermuizen, vooraf aan de kritische periodes zoals de kraam- en paarperiode en bij voorkeur als er geen vleermuizen aanwezig zijn.

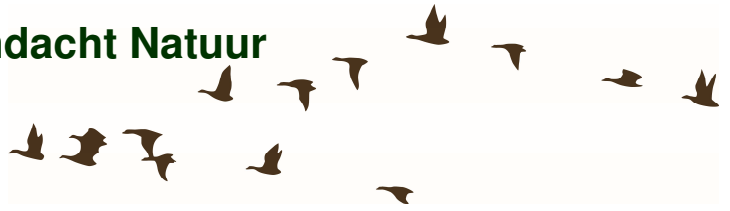
Aangezien het uitwendig aanbrengen van vleermuiskasten (in bomen) als alternatief voor verblijfplaats in gebouwen veelal als tijdelijke oplossing wordt gezien, is het tevens noodzakelijk om met geplande nieuwbouw (bij verplaatsing van erven) alternatieven te realiseren in de nieuwbouw.

Overige (grondgebonden) zoogdieren

Op de projectlocatie zijn naast het voorkomen van vleermuizen de zwaar beschermde (grondgebonden) zoogdieren waterspitsmuis en steenmarter te verwachten langs het projecttracé. Voor otter, boomarter en das is het betreffende projecttracé reeds een grote versturende factor welke kan leiden tot verkeersslachtoffers. Er wordt dan ook niet verwacht dat het projecttracé onderdeel uitmaakt van een essentieel leefgebied van genoemde soorten. Gezien de uitbreiding in de laatste decennia van soorten als otter, boomarter en das, is het wellicht wel verstandig om rekening te houden met deze soorten bij de opwaardering van de N358 door bijvoorbeeld het aanbrengen van faunapassages.

➤ *Faunapassage*

Aan zuidelijke deel van het projecttracé wordt overwogen om een veetunnel te realiseren onder De Skieding. In combinatie met een begeleidend faunaraster kan dit van betekenis zijn voor onder andere de verspreiding van genoemde zoogdiersoorten. Hiermee zullen in de toekomst onnodige verkeersslachtoffers kunnen worden voorkomen. De beoogde locatie van de veetunnel is gelegen ter hoogte van de Scheiding 47 en biedt een goede potentie als faunapassage aangezien twee geschikte leefgebieden voor soorten als das en ook op termijn voor otter en boomarter met elkaar worden verbonden. Aan beide zijden bevinden zich relatief kleinschalige agrarisch percelen omringd door singels en bomenrijen. Ten noorden hiervan bevindt zich de zandwinningsplas en een wat intensiever agrarisch gebied met grotere percelen en minder houtsingels. Ter hoogte van Surhuisterveen is wederom een wat kleinschaliger cultuurlandschap aanwezig met

houtwallen en singels, waar eveneens in potentie mogelijkheden aanwezig zijn voor een goed functionerende faunapassage.

Daarbij is de combinatie met een veetunnel zeer gunstig voor de migratie van o.a. zoogdieren, aangezien met de beoogde afmetingen van de tunnel, ook de andere zijde “zichtbaar” is en dieren eerder geneigd zijn deze doorgang te kiezen, in plaats van de weg over te steken. Belangrijk is dan wel dat aan beide zijde een begeleidend raster wordt geplaatst en dat de passage niet met een hek of poort wordt afgesloten door de gebruiker van de veetunnel.

Tevens biedt een faunapassage goede mogelijkheden voor de uitwisseling van populaties amfibieën in de pingoruïnes (dobbes) aan weerszijde van de Skieding en zou voor veel soorten een weerwaarde kunnen betekenen, aangezien de verspreiding van kritische en beschermde soorten vanuit Groningen en Drenthe langzaam opschuift richting het noordwesten. Met het op voorhand toepassen van faunapassages in de Skieding wordt een (toekomstige) barrière voor een aantal zeldzame en beschermde soorten opgeheven.

Met betrekking tot steenmarter is het echter mogelijk dat woningen, boerderijen en schuren een nestlocatie vormen voor genoemde soort. Op de onderzochte erven zijn echter geen (recente) sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van verblijfplaatsen in de te slopen bebouwing. Verblijfplaatsen van steenmarter zijn dan ook niet aanwezig in de te slopen bebouwing en is een ontheffingsaanvraag voor het verwijderen van verblijfplaatsen dan ook niet noodzakelijk. Echter is het mogelijk dat bij verwaarlozing van erven, na uitkopen en/of tijdens het verdere planproces, zich alsnog steenmarter vestigt. Het is dan ook aan te bevelen om gedurende het planproces de eventuele vestiging van steenmarter in onderhavige bebouwing te blijven volgen.

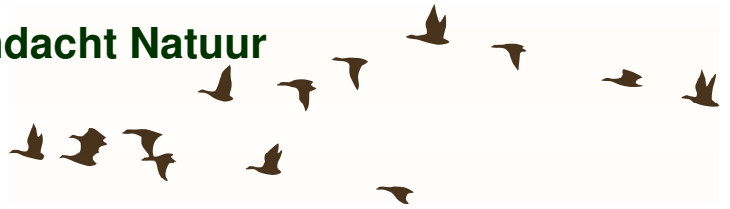
Het voorkomen van de zwaar beschermde waterspitsmuis aan de oevers van de Janke Dobbe kan aan de hand van het uitgevoerde muizenonderzoek worden uitgesloten. Met het opschuiven van de (oost)oever van de Janke Dobbe parallel aan het wegtracé, wordt het leefgebied van waterspitsmuis niet verstoord of verkleind. Een ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming ten behoeve van het voorkomen van waterspitsmuis is dan ook niet noodzakelijk.

Verder worden hoofdzakelijk algemeen voorkomende beschermde soorten verwacht. Voor deze laatste groep geldt een vrijstelling met betrekking tot een ruimtelijke ingreep of bestendig beheer. Aan de hand van de (huidige) literatuurgegevens en habitatvoorkeuren, kan het voorkomen van andere beschermde (grondgebonden) zoogdiersoorten dan de hierboven genoemde soorten, binnen de projectlocatie worden uitgesloten.

Amfibieën

Met betrekking tot de opwaardering van de N358 kunnen een aantal algemeen voorkomende amfibieën worden verwacht. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij een ruimtelijke ingreep of bestendig beheer. Wel is te allen tijde de zorgplicht zoals bedoeld in Wet Natuurbescherming van toepassing.

Verder is aan de hand recente verspreidingsgegevens bekend dat de zwaar beschermde soort poelkikker voorkomt in de omgeving van het projectgebied. Met het nader onderzoek naar deze soort is geconstateerd dat de Janke Dobbe in beperkte mate het leefgebied vormt voor poelkikker. De aanwezige poelkikker bevinden zich voornamelijk aan de westelijke helft van ede Jankedobbe. Functioneel leefgebied of voortplantingshabitat is niet vastgesteld aan de oostoever. Met het opschuiven van de oeverzone aan de oostzijde van de Janke Dobbe en de daar aanwezige watervoerende sloot, wordt er dan ook geen leefgebied van poelkikker vernietigd of aangetast en is het niet aannemelijk dat exemplaren worden gedood of verstoord. Indien met de uitvoering wordt rekening

gehouden met de voortplantingsperiode van poelkikker, is een ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming ten aanzien van poelkikker niet noodzakelijk.

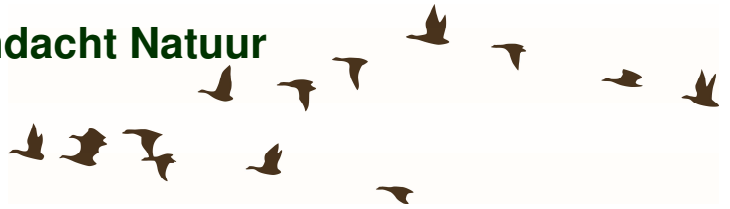
Andere strikt beschermde amfibieën worden op basis van de gebiedskenmerken en de huidige verspreidingsgegevens niet verwacht aan of rond de Skieding. Een nader onderzoek of ontheffingsaanvraag ten aanzien van andere amfibiesoorten is niet noodzakelijk.

Overige beschermde soorten

Andere beschermde soorten dan hierboven genoemd worden op basis van de aanwezige terreintypen en de huidige verspreidingsgegevens niet verwacht binnen de projectlocatie. Nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag in verband met het voorkomen van andere beschermde soorten is dan ook niet noodzakelijk. Echter kunnen veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming altijd leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies. Mogelijk kunnen gedurende het planproces of de werkzaamheden zich nieuwe soorten gaan vestigen. Bij constatering van een beschermde soort tijdens de voorgenomen activiteiten blijft het alsnog noodzaak om maatregelen te nemen of ontheffing aan te vragen voor deze soort(en).

4.3 Houtopstanden

Met de herstructurering zal een groot aantal bomen langs de N358 verdwijnen. De houtopstanden liggen buiten de bebouwde kom (boswet) en vallen hiermee onder het beschermingsregime van de Wet Natuurbescherming. Voor het verwijderen van bomen en bosdelen langs De Skieding dient een kapmelding te worden gedaan bij het bevoegd gezag (provincie Friesland). Gezien het groot aantal te verwijderen bomen, zal de herplantplicht van toepassing zijn en dient met het bevoegd gezag worden bepaald op welke wijze deze moet worden ingevuld.

Literatuurlijst

- Broekhuizen, S., Hoekstra K., Thissen J.B.M., Canters K.J., Buys J.C. (redactie), 2016, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren Natuur van Nederland 12*, Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden
- Kapteyn K., 1995, *Vleermuizen in het landschap over hun ecologie, gedrag en verspreiding*, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur, *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013.
- Limpens H.J.G.A., Twisk P. & Veenbaas G, 2004, *Met vleermuizen overweg*, Rijkswaterstaat Dienst weg en waterbouwkunde, Delft en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W., 2009, *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse fauna 9*, Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden
- Bos F., Bosveld M., Groenendijk D., van Swaay C., Wynhoff I., De Vlinderstichting, 2006, *De Dagvlinders van Nederland (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea)*, *Nederlandse fauna 7*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002, *De Nederlandse libellen (Odonata)*, *Nederlandse fauna 4*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden

- Van Dam M.H.P., De Staatssecretaris van Economische Zaken, 28 oktober 2016, *Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 oktober 2016, nr. WJZ / 16153443, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming (Regeling natuurbescherming)*, Staatscourant Nr.55791
- Van Dam M.H.P., De Staatssecretaris van Economische Zaken, 19 januari 2016, *Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden
- Ministerie van Economische zaken, 3 december 2016, *Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen*, StainessMedia.com
- Provinciale Staten van Noord-Holland, *Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van tot vaststelling van de Verordening vrijstellingen soorten Noord-Holland*, Haarlem
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.

- www.ravon.nl
- www.floron.nl
- www.wilde-planten.nl
- www.telmeel.nl
- www.fryslan.nl
- www.rijksoverheid.nl
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/